

University of Groningen

Die teologie van die Jesaja-Apokalips. Jesaja 24-27

Mulder, Egge Simon

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1954

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Mulder, E. S. (1954). Die teologie van die Jesaja-Apokalips. Jesaja 24-27. Groningen: Noordhoff Uitgevers.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

HOOFTUK I.

VERTALING, TEKSONDERSOEK EN EKSEGESE.

Jesaja 24.

V. 1—6. *Die aanstaande wêreldondergang.*

1. Kyk, Jahwe gaan die aarde woest maak,
en Hy gaan dit verwoest, en sy oppervlakte omkeer,
en sy inwoners verstrooi.
2. Dieselfde lot tref die volk en die priester,
die knecht en sy heer,
die diensmaag en haar juffrou,
die koper en die verkoper,
die uitlener en die lener,
die skuldeiser en die skuldenaar.
3. Volcome woestgemaak word die aarde,
geheel en al geplunder,
want Jahwe het hierdie woord gespreek.
4. Die aarde treur, dit verwelk,
die wêreld kwyn weg, dit verwelk,
die hemel met die aarde kwyn weg.
5. Want die aarde is ontwy deur sy inwoners
omdat hulle die wette oortree, die insettinge geskend
en die ewige verbond verbreek het.
6. Daarom versvind 'n vloek die aarde
en wie daarop woon, boet;
daarom neem die inwoners van die aarde af
en min mense bly oor.

In lewende kleure word in hierdie verse geskilder die allesomvattende wêreldgerig wat voor die deur staan. Die eenmaal geskape kosmos aan die begin, uit Gen. 1, word weer tot chaos. Dit word beskryf met die beeld van 'n vernietigende aardbewing, waarin nie alleen die aarde inbegryp is nie, maar wat ook sy uitwerking het op die hemel. Die hele maatskaplike orde word versteur, almal word gelykgeskakel in die gerig. Die katastrofe kom as gevolg van die skuld van die inwoners

van die aarde en het noodlottige gevolg. Dit kom as 'n verslindende vloek, waarvan die inwoners nie gespaar bly nie.

1. DS1a¹⁾ lees *h'dmh* vir *hā'ārèš* van MT,²⁾ die enigste keer in die Jesajarol, wat welig wys op 'n verskil in teksoorlewering. Verder lees DS1a *jwsbjh* in plene skryfwyse; dit is in hierdie hoofstukke van die rol die gebruikelike skryfwyse van die part. akt. qal behoudens enkele uitsonderinge in 24 : 2 *lwh*, *nš'*, beide kere, 26 : 21 *jš'*, 27 : 3 *nšrh*. Ook die participiale vorm *kōhēn* in v. 2 is scriptio plena. Die LXX³⁾ vertaal *'rš* van MT, *'dmh* van DS1a, met *οἰκονομῆνῃ*.

Voorop staan die woord *hinnē* as inleidingsformule van 'n betekenisvolle aankondiging, om die aandag te vestig op wat volg. By Jesaja kom dit dikwels voor en in hierdie hoofstukke driekeer 24 : 1, 25 : 9, 26 : 21. Die subjek, Jahwe, staan voorop in die sin om besondere klem te lê op die handelende persoon. GK⁴⁾ 142f. Daarop volg die verbum in participiale vorm, wat na die inleidende *hinnē* aandui dat die gebeure imminent is en gewis in vervulling sal gaan. Futurum Instans, GK 116p.

*hā'ārèš*⁵⁾ het hier die betekenis van *aarde* en nie *land* nie, in v. 4 is dit parallel met *tēbēl* en in v. 13 met *hā'ammīm*. *hā'ādāmā* (DS1a) is in die eerste plek *akkerland*, *beboubare grond*, dog kan ook die betekenis van *aardbodem*, *bewoonde wêreld* hê, cf. Gen. 12 : 3, Gen. 28 : 14. Am. 3 : 2. Hempel⁶⁾ wys daarop dat MT en die Sam. Pent. ook die begrippe *'rš* en *'dmh* verwissel in Deut. 31 : 21, waar MT *hā'ārèš* en Sam. Pent. *hā'ādāmā* lees en sien daarin 'n „innermassoretische Abweichung”. By die lesings van MT en DS1a het ons blykbaar 'n analoge geval.

Die werkwoord *bqq*, ook in Nah. 2 : 3, Jer. 51 : 2, 19 : 7, Jes. 19 : 3, Hos. 10 : 1, bring KB⁷⁾ in verband met die Siriese stam *bqq* -verrot en die Arabiese *ba'qa* onheil veroorsaak. Die vorm hier beteken dan *woes maak*. BDB⁸⁾ sien verwantskap met die Arabiese *baqqa* — leegmaak; GB⁹⁾ eweens met *baqqa* — *splyt*, *uitsprei*; in hierdie verband beteken

¹⁾ M. Burrows, The Dead Sea Scrolls of St. Marks Monastery. Vol. I, New Haven, 1950.

²⁾ R. Kittel, Biblia Hebraica, editio quarta. Stuttgart, 1949.

³⁾ H. B. Swete, The Old Testament in Greek according to the Septuagint, Cambridge, 1912.

⁴⁾ Gesenius/Kautsch/Cowley, Hebrew Grammar. 2de Engelse uitgawe, Oxford, 1910.

⁵⁾ L. Rost, Die Bezeichnungen für Land und Volk im Alten Testament. Festschrift O. Procksch, 1934, p. 125 vv.

⁶⁾ ZAW, 1934, p. 287.

⁷⁾ Köhler/Baumgartner, Lexicon in Veteris Testamenti Libros, Leiden, 1948 e.v.j.

⁸⁾ Brown/Driver/Briggs, A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament.

⁹⁾ Gesenius/Buhl, Handwörterbuch über das Alte Testament.

dit dan *verwoes*. In Hos. 10 : 1 word Israel genoem 'n *gèfèn bôqēq*, ¹⁾ 'n welig groeiende wingerdstok, wat sy ranke oral *uitsprei* en *uitrek*.

Die stam *blq*, uit die na-eksiliese Hebreeus, ook in Nah. 2 : 11, met die Akkadiese *palāku?* — *afsonder*, verwant (KB), het hier die betekenis van *verwoes*. Procksch ²⁾ beskou dit sinoniem met *bqq*. GB verbind dit met die Arabiese *balaqa* - *oopmaak*, *oopskeur*.

Die werkwoord 'wh, Arabiese 'wj, *buig*, kom in die piēlvorm ook voor in Klaagl. 3 : 9, waar dit die betekenis het van *omkeer*, *onderstebkeer*. Hierdie ingrypende versteuring het as gevolg dat die inwoners van die aarde verstrooi word, eweas by die toringbou van Babel, waar ons lees in Gen. 11 : 9 - *hpišm jhwh 'l pnj kl h'rš*. Hier is van menslike vyande nie sprake nie, die voltrekker van die gerig is Jahwe. Waar in Genesis hemel en aarde deur hom geskape is, word dit nou weer deur hom alleen sonder menslike bemiddeling tot chaos gemaak. Die hele opset is enig-sins onduidelik gestel, miskien opsetlik om so die geweldige en misterieuse te laat uitkom.

2. DS1a lees *k'dwnjw*, scr. pl. en die werkwoord *nš'* beide kere met slotalef, die MT slegs in die tweede geval. cf. Kahle. ³⁾ Bentzen ⁴⁾ merk hierby op dat die verhouding tussen hierdie twee verba soortgelyk is aan die tussen *qrh* en *qr'*. *kaggebirtāh* met pataḥ in die aanvangslettergreep om so die assonansie met die daaropvolgende elf woorde te bewaar, om die hardheid duideliker te laat uitkom. GK 20h, 127i. *ha'èbèd* hier met pataḥ in die eerste lettergreep. GK 35g.

Wellig het ons hier in die laaste twee woordpare alternatiewe lesings. ⁵⁾ Procksch ⁶⁾ beskou *uitlener* en *lener* as variante van *skuldeiser* en *skuldenaar*. Lindblom ⁷⁾ merk op „dass die alten Dichter nicht immer gute Verse geschrieben haben.”

Hier word nie koning en volk teenoormekaar gestel nie, maar wel priester en volk. Van die monargie is hier nie meer sprake nie en die priesterskap staan aan die spits. Die komende gerig hou geen rekening met die in die maatskappy bestaande verhoudinge; klasse en standsverskille verdwyn. Sonder aansien van persone handel Jahwe, omdat almal deel het aan die skuld. Dieselfde lot tref almal.

1) P. Humbert, ZAW. 1949/1950, p. 200.

2) O. Procksch, Jesaja I, KzAT, Leipzig, 1930, ad loc.

3) P. Kahle, The Cairo Geniza, Londen, 1947, p. 86 vv.

4) A. Bentzen, Jesaja I, Kopenhagen, 1944, ad loc.

5) Joh. de Groot, Alternatieflesingen in Jesaja 24, NTS. 1939.

6) Jesaja I, ad loc.

7) Joh. Lindblom, Die Jesaja-Apokalypse. Lunds Universitets Årsskrift, N.F. Avd. 1. Bd. 34. Nr. 3. Lund. Leipzig, 1938.

3. Die MT het vir beide verba slegs eenmaal die subjek, die LXX het ook na die tweede werkwoord die subjek $\eta \gamma \eta$. Die vorme *tibbôq* en *tibbôz* staan hier met 'n o-klank in die tweede lettergreep om aan te sluit by die voorafgaande Inf. Abs. en om so die assonerende effek met die opeenvolgende o-klanke te verhoog. Rudolph ¹⁾ wil met die LXX na *kî* hier invoeg *pî*, omdat die LXX, ondanks sy anti-antropomorfistiese tendens, dit tog behou het en so die oorspronklike lesing sou bewaar het; dit sou ook die geval wees in 25 : 8. Dat die komende katastrofe kom, staan vir die digter vas, omdat Jahwe self dit gespreek het. cf. Jes. 9 : 7. Wat presies die inhoud van die godspraak was, is moeilik vas te stel. Die waarskynlikste kom ons voor dat die inhoud van die eerste drie verse te beskou is as die godspraak van Jahwe.

4. In DSIa is die *rēš* van *hā'ārēš* onleesbaar, verder staan 'm supra-liniêr, geskryf met 'n nie-finale *mēm*, voorafgegaan deur 'n waw, wat nie in die transskripsie aangebring is nie. Die verskynsel dat DSIa nalaat om die finale *mēm* te skryf kom in die hoofstukke 24—27 ook voor in 24 : 13, 15, 21, 25 : 3, 26 : 12, 27 : 10 (tweekeer), 27 : 11; negekeer tesaam waarvan 8 eenlettergrepige woorde. Die verbum 'ūmlelû in MT staan in DSIa in die singularis. Waarskynlik moet die supraliniêre waw, wat hier verkeerd staan 'n latere korreksie wees by die singulare 'mll van DSIa. Voor die genoemde invoeging lees DSIa 'mll mrwm h'rš -wat hoog is van die aarde kwyn weg. Die LXX lees ἐπὲρθησαν οὐ ὑψηλοὶ τῆς γῆς. Die Pesitta lees eweens sonder 'm; die Vulgata lees in ooreenstemming met MT — infirma est altitudo populi terrae. Waar beide MT en DSIa wel 'm het, DSIa deur onmiddellike korreksie of later deur 'n ander hand, moet tog wel aan die lesing met 'm die voorkeur gegee word. Wellig moet 'm gevokaliseer word as 'im en merôm van MT as mārôm, stat. abs. gelees word, met die betekenis van *hemel* soos ook in 24 : 18, 21. Hierdie lesing is reeds voorgestel deur Gunkel, ²⁾ wat in die skilderinge hier 'n naklank sien van die chaosmite. Die lesing word ook gevolg deur Marti, ³⁾ Guthe, ⁴⁾ Fischer, ⁵⁾ Feldmann, ⁶⁾ Lindblom, ⁷⁾ Mowinckel ⁸⁾ en Bentzen. ⁹⁾ Rudolph ¹⁰⁾ handhaaf die

1) W. Rudolph, Jesaja 24—27. BWANT, 4F, H 10, Stuttgart 1933.

2) H. Gunkel, Schöpfung und Chaos, Göttingen, 1921, p. 48.

3) K. Marti, Jesaja, KHK. ad loc.

4) H. Guthe, in Kautzsch-Bertholet, Die heilige Schrift des Alten Testaments.

5) J. Fischer, Das Buch Isaias, 1937.

6) J. Feldmann, Das Buch Isaias, Münster i.W., 1925.

7) Die Jesaja-Apokalypse, ad loc.

8) S. Mowinckel, Det gamle Testamente, Oslo, 1944.

9) Jesaja I, ad loc.

10) Jesaja 24—27, ad loc.